

Halójelenségek

Az elmúlt néhány hónap alatt igen sok naphaló-észlelés érkezett be hozzánk. Ezekből szeretnék néhány izgalmas leírást közre adni. Több közülük nem „egyszerű” naphaló-megfigyelés, hanem komplex, melléknapot, zenit körüli ívet, avagy irizáló felhőt is tartalmaz. Ez bizonyítja, hogy az égen a jelenségek sokszor „párban járnak”, amely állítás a halójelenségekre fokozottan igaz.

2007.03.24. 17:52-től (UT) erős fényű, de nem túl színes jobb oldali melléknap volt látható. Kb. fél óráig látszott, változó intenzitással. Néha gyenge 22°-os halórészlet is összeállt, de igazán feltűnő csak rövid ideig volt.

A mellékelt képeken a melléknap és egy félkörnyi 22 fokos haló látható. (Berkó Ernő, Ludányhalászi)

2007.03.05. 9:47-9:55 (UT) között látszott 22°-os haló felső része. Az alakjából lehet következtetni, hogy nemcsak a haló van itt, hanem egybeolvad vele egy rövid felső érintő is (lapos a felső rész). (Berkó Ernő, Ludányhalászi)

2007.03.25 Nemrégiben egy szép naphalót láttam, Budapestről, Pestszentlőrincről 12:05-kor (UT). A jelenséget valamivel 12 óra előtt vettem észre, ezután a naphaló több mint másfél órán keresztül látszott, miközben az eredetileg fényesen látszó teljes kör fokozatosan felszakadozott és elhalványodott. (Molnár Péter, Budapest)

2007.03.25. Délelőtt látványos haló volt látható. A haló nap feletti része volt a legfényesebb. Kétoldalt a Naptól jobbra és balra levált a 22°-os halótól. A Nap körül kettős haló alakult ki. A Nap felett és alatt 22°-os, a jobb és bal oldalt kb. 30–31°-os volt, és a melléknapot is látni lehetett. Ekkor tűnt fel számomra, hogy a melléknap rendelkezik parhélikus körrel, mely majdnem teljesen összekapcsolódott a másik melléknappal. (Szöllősi Tamás, Érd)

2007.03.25. Naphalót és felső tangens érintőívet vettem észre, aminek a furcsasága azt volt, hogy a kétoldali „szarva” nem feléle, hanem lefelé állt! Körülbelül egy órán át látszott a jelenség. (Torma Judit Nóra, Vértesszőlős)

2007.03.26: 22°-os melléknapot vettem észre a Nap jobb oldalán 15:20-kor (UT). A Nap bal oldalán is feltűnt egy 16:46-kor (UT). Naposzlopot pillantottam meg 18:36-kor. A naposzlop tetején egy 22°-os érintőív látszott napnyugtáig. (Szöllősi Tamás, Érd)

2007.04.05. Este rövid ideig, 16:24–16:37 között (UT) tudtam fotózni 22°-os naphalót. Főleg a felső ívrész látszott, de rövid időre félkört is kirajzolt a haló. (Berkó Ernő, Ludányhalászi)

2007.04.07. 9:53–10:25 között (UT) sikerült lefotóznom életem első, teljes körös 22°-os halóját a Nap körül. A bő félóránban változó intenzitással, itt-ott néha megszakadva, de fennállt a teljes kör. (Berkó Ernő, Ludányhalászi)

2007.04.10. 15:15 után (UT) Budapesten, az Árpád hídon kerékpározva vettem észre két meglehetősen halvány, szétterülő, szivárványos melléknapot. A bal oldali melléknap fényesebb volt. Fehér színű, kb. 5°-os parhélikus ívdarab nyúlt ki belőle balra. A Nap felett a 22°-os halóból is látszott egy darab, kb. a teljes kör harmada. A 22°-os haló is nagyon halvány volt, nem ért le a melléknapokig. Pár perc múlva egy alacsonyabban szálló kisméretű felhő eltakarta a Napot, és Tyndall-sugarakat rajzolt a 22 fokos halo belsejébe! Ettől olyan hatásúvá vált a látvány, mintha egy biciklikereket néznék... A felhő hatására a kontraszt is javult egy kicsit. Nagyjából 15:30 (UT) körül a melléknapok elhalványodtak és eltűntek. A 22°-os haló teteje még látszott. Ekkor a Naptól nem messze elhaladó felhők irizálni kezdtek. Az irizáló felhők sokkal fényesebbek voltak, mint a melléknapok vagy a haló. Az irizáló

felhők között több olyan is akadt, amelyik teljes egészében szívárványos színűvé vált. 15:45 (UT) körül a halóból már semmi sem látszott, csak az irizáló felhők maradtak. Sajnos a látványt csak napszemüvegben lehetett észrevenni, szabad szemmel túl erős volt a légköri páran szóródó napfény. (Bakonyi Ferenc, Budapest)

Május 1-jén közel 3 és fél órán keresztül volt látható teljes kört alkotó 22 fokos haló a Nap körül (Berkó Ernő felvétele)

2007.05.01. Rendkívüli látvány fogadott május elsején. Közel 3,5 órán keresztül volt teljes kört alkotó 22°-os haló a Nap körül. 10:29–13:56 (UT) között fotóztam. Nagyon érdekes volt a felhőzet színe is, csak néha a felhőrésekben lehetett kék színt látni. (Berkó Ernő, Ludányhalászi)

2007.05.09. Komplex halójelenséget figyeltem meg reggel. A halójelenség részei a következők voltak: 22 és 46°-os haló, jobb oldali melléknep, egy érintő és egy zenit körüli ív. (Szöllősi Tamás, Budapest)

2007.06.16. Délután 22°-os naphaló látszott. Megpróbálkoztam a lerajzolásával, de eléggé vakított a Nap és a cirrusok, valamint azok változatainak erős kontrasztja, így a rajzolás nem sikerült. (Szöllősi Tamás, Érd)

2007.06.23. Dél előtt nagyon rövid ideig volt teljes körös 22°-os naphaló. 10:34–10:47 (UT) között tudtam pár képet készíteni, főleg a felső és alsó ívrész volt erős, ezek is elég ferdén elrendeződve. Az oldalak inkább csak sejtethetők. (Berkó Ernő, Ludányhalászi)

Részlet a június 23-i naphaló ívéből (Berkó Ernő felvétele)

2007.07.29 Délután egy 22°-os naphalóra lettem figyelmes. Az égbolton korábban is kerestem a naphalót, de az nem volt látható. A délutáni naphaló is igen halvány volt. A teljes 22 fokos kör nem is látszott, csak részletek voltak kivehetők. (Szöllősi Tamás, Érd)

A részletes leírásokon túl következzen egy felsorolás azokról az észlelésekről, amiket hely hiányában nem tudunk teljes terjedelmükben közölni.

Berkó Ernő Ludányhalásziból a fent említett észleléseken kívül április 15-én és 16-án látott naphalót. Szöllősi Tamás Érdről naphalót figyelt meg április 7-én, 10-én, 16-án, május 5-én, 12-én, 18-án, 19-én, 25-én, június 4-én, 7-én, 16-án, 29-én, és július 12-én.

Végezetül pedig egy helyesbítés. Az előző számban Kósa-Kiss Attila világító felhő-észleléséhez véletlenül július 28-át írtunk, noha június 28-án történt. Elnézést kérünk ezért az elütésért.

A halójelenségek részletes leírása az Amatőrcsillagászok kézikönyvében, illetve a Meteor 2007/2. számában található meg (Hegedüs Tibor: Szín pompás égi fények, Légtörőoptikai jelenségek).

Mód Melinda